Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Athfhorbairt na Sraithe Sinsearaí

Tíreolaíocht na hArdteistiméireachta

Páipéir Shamplacha an CSS d'Ábhair Tráinse 2

CC BY NC

NCCA
An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta
National Council for Curriculum and Assessment

An Roinn Oideachais agus Óige
Department of Education and Youth

Oide
Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí
Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Fáilte

Seimineár Gréasáin 2026

Tíreolaíocht na hArdteistiméireachta

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Ní dhéanfar an tEispéireas Foghlama Gairmiúil seo a thaifeadadh

Ní cheadaítear aon ghrianghraif, taifeadadh físe, taifeadadh fuaime ná gabhálacha scáileáin

Beidh am ann chun aghaidh a thabhairt ar do chuid ceisteanna is féidir a chur tríd an ngné C agus F.

Oide

Tacaíochtaí Oide

- EFG Iomlán Lae
- Seimineár Gréasáin
- Seisiúin Chomhoibríocha
- Tacaíocht Scoile
- scoilnet.ie
  oide.ie
- Nuachtlitir

Príomhdhátaí

Meán Fómhair 2025
Sonraíocht

Téarma 1 25/26
Treoirlínte CMB

Téarma 2 25/26
Scrúdpháipéir Shamplacha

Meán Fómhair 2026
Cur i bhfeidhm sa seomra ranga

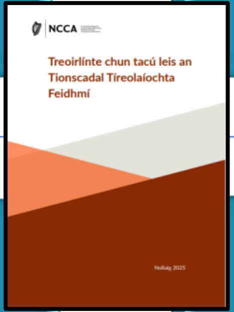

Téarma 1 26/27
Treoir Shamplach CMB

Téarma 2 26/27
Treoir Bheo CMB

Téarma 3 27/28
CMB le cur isteach

Meitheamh 2028
Scrúdú Scríofa Stáit

Intinní Foghlama na Rannpháirtithe . . .

Oide

- Tuiscint a fháil ar thábhacht lárnach na sonraíochta i dtaca le teagasc, foghlaim agus measúnú
- Pléifimid struchtúr na scrúdpháipéar samplach ag ArdLeibhéal agus Gnáthleibhéal
- Aithneoimid an ról suntasach atá ag briathair ghnímh sa tsonraíocht agus an slí a úsáidtear focail treorach i gceisteanna scrúdúcháin.
- Déanfaimid plé ar an slí a mheasúnaítear na torthaí foghlama thar na snáitheanna le húsáid an scrúdpháipéir samplaigh.

Sceideal

Cuid 1 9:15 – 9:40	Forléargas ar an tsonraíocht agus ar an measúnú
Cuid 2 9:40 – 10:00	Struchtúr na scrúdpháipéar
Cuid 3 10:00 – 11:00	Scóip an Mheasúnaithe
11:00 -11:10	C&F

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cuid 1

Forléargas ar an sonraíocht agus ar an measúnú

CC BY NC

Príomhdhoiciméid

Oide

https://tinyurl.com/22dbuabe

https://tinyurl.com/bdz7frkk

https://tinyurl.com/y9kf2zyp

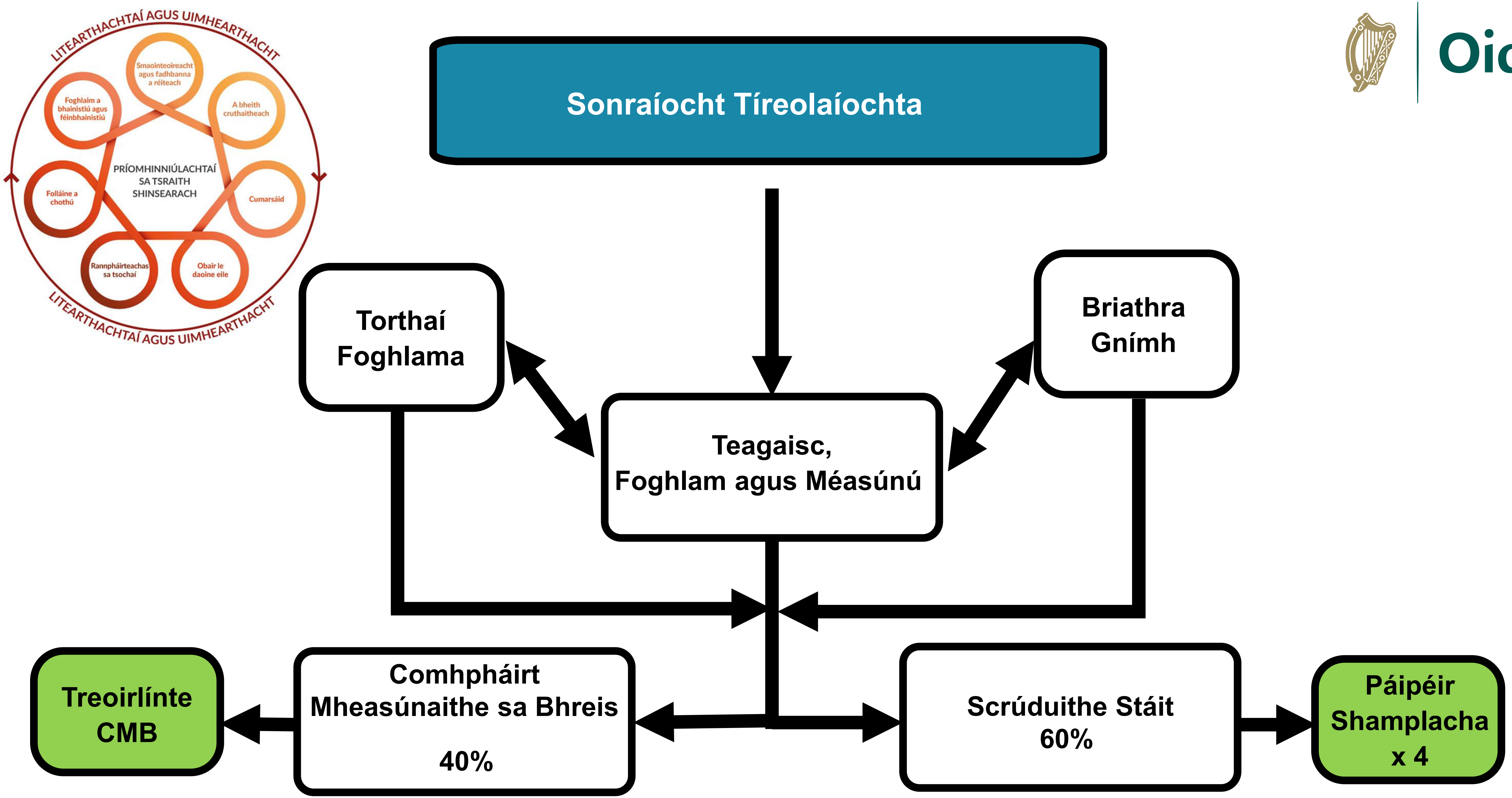

Fíor 1 Comhpháirteanna na n-inniúlachtaí agus an tionchar a mhianaítear leo, 2024 lch 1.

CC BY NC

Príomhinniúlachtaí

De thoradh tascanna atá cuí agus mealltach a leagan síos, ceisteanna a chur agus aiseolas a thabhairt a chuireann neamhspleáchas an fhoghlaimeora chun cinn, tacóidh an measúnú leis an bhfoghlaim agus leis an dul chun cinn, chomh maith le tacaíocht a thabhairt d’fhorbairt phríomhinniúlachtaí an scoláire agus coimriú a thabhairt ar an ngnóthachtáil.

(Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta , NCCA, 2025, lch.22).

Fíor 1 Comhpháirteanna na n-inniúlachtaí agus an tionchar a mhianaítear leo, 2024 lch 1.

Measúnú

Chomh maith le straitéisí éagsúla teagaisc, tacóidh straitéisí éagsúla measúnaithe le foghlaim an scoláire agus soláthróidh siad faisnéis do na múinteoirí agus do na scoláirí atá inúsáidte mar aiseolas, sa chaoi is gur féidir gníomhaíochtaí teagaisc agus foghlama a chur in oiriúint do riachtanais an fhoghlaimeora aonair.

(Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta, 2025, lch. 22).

Measúnú i dTíreolaíocht na hArdteistiméireachta

Comhpháirt mheasúnaithe	Ualú	Leibhéal
Tionscadal Tíreolaíochta Feidhmí	40%	Treoir chomónta
Scrúdú scríofa	60%	Ardleibhéal agus Gnáthleibhéal

Tábla 2: Achoimre an mheasúnaithe i gcomhair teistiúcháin

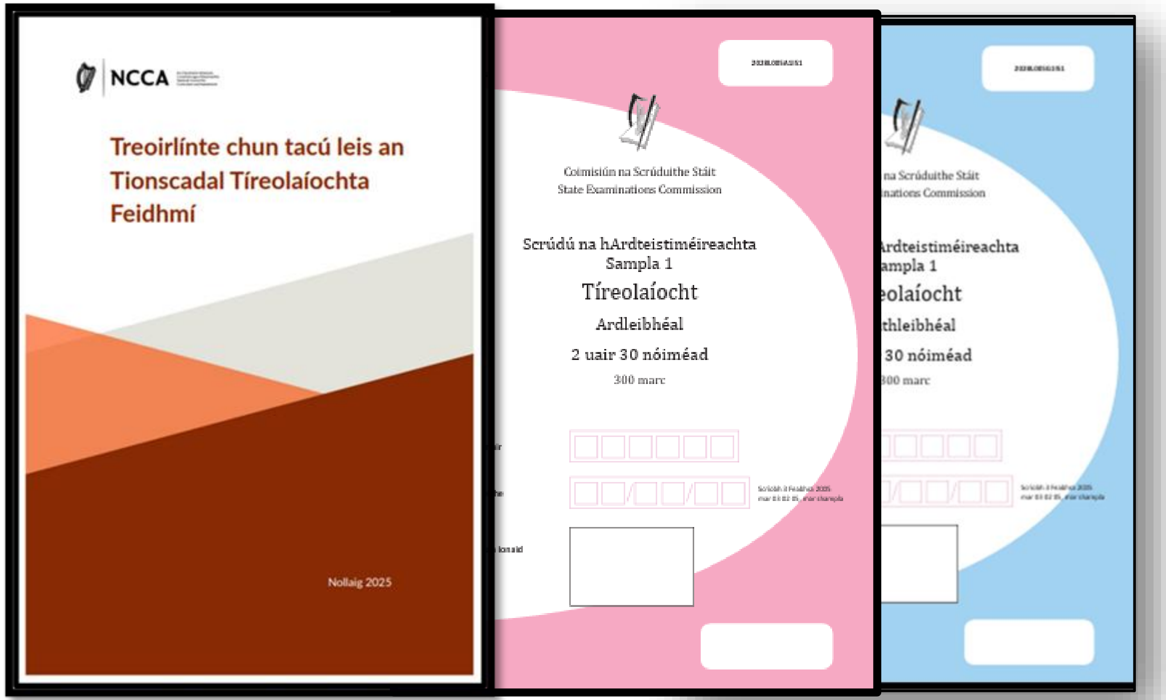

Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta, *2025, lth. 22.*
Achoimre an mheasúnaithe i gcomhair teistiúcháin

Tagairtí don Mheasúnú sa tSonraíocht

Oide

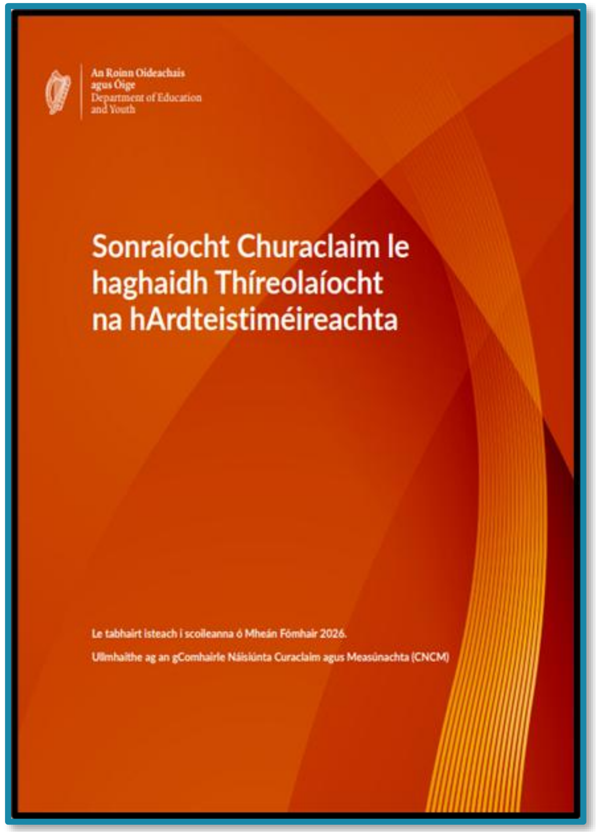

- **Leathanach 6** Foghlaim an scoláire sa tSraith Shinsearach
- **Leathanach 21** Teagasc le haghaidh fhoghlaim an scoláire
- **Leathanach 22** Measúnú
- **Leathanach 22** Measúnú don teistiúchán
- **Leathanach 23** Comhpháirt Mheasúnaithe sa Bhreis
- **Leathanach 25** Socruithe réasúnta

Oide

Measúnú don teistiúchán

- Tá an measúnú don teistiúcháin bunaithe ar an réasúnaíocht, ar chuspóirí agus ar thorthaí foghlama na sonraíochta seo
- Beidh idirdhealú le sonrú sa mheasúnú freisin tríd an ábhar spreagthach a úsáidtear, agus trí mhéid na tacaíochta struchtúrtha a thugtar do na scoláirí atá i mbun scrúduithe ag leibhéil dhifriúla

(Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta, 2025, lch. 22).

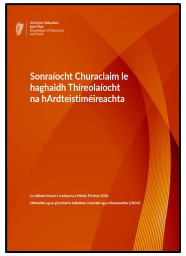

Oide

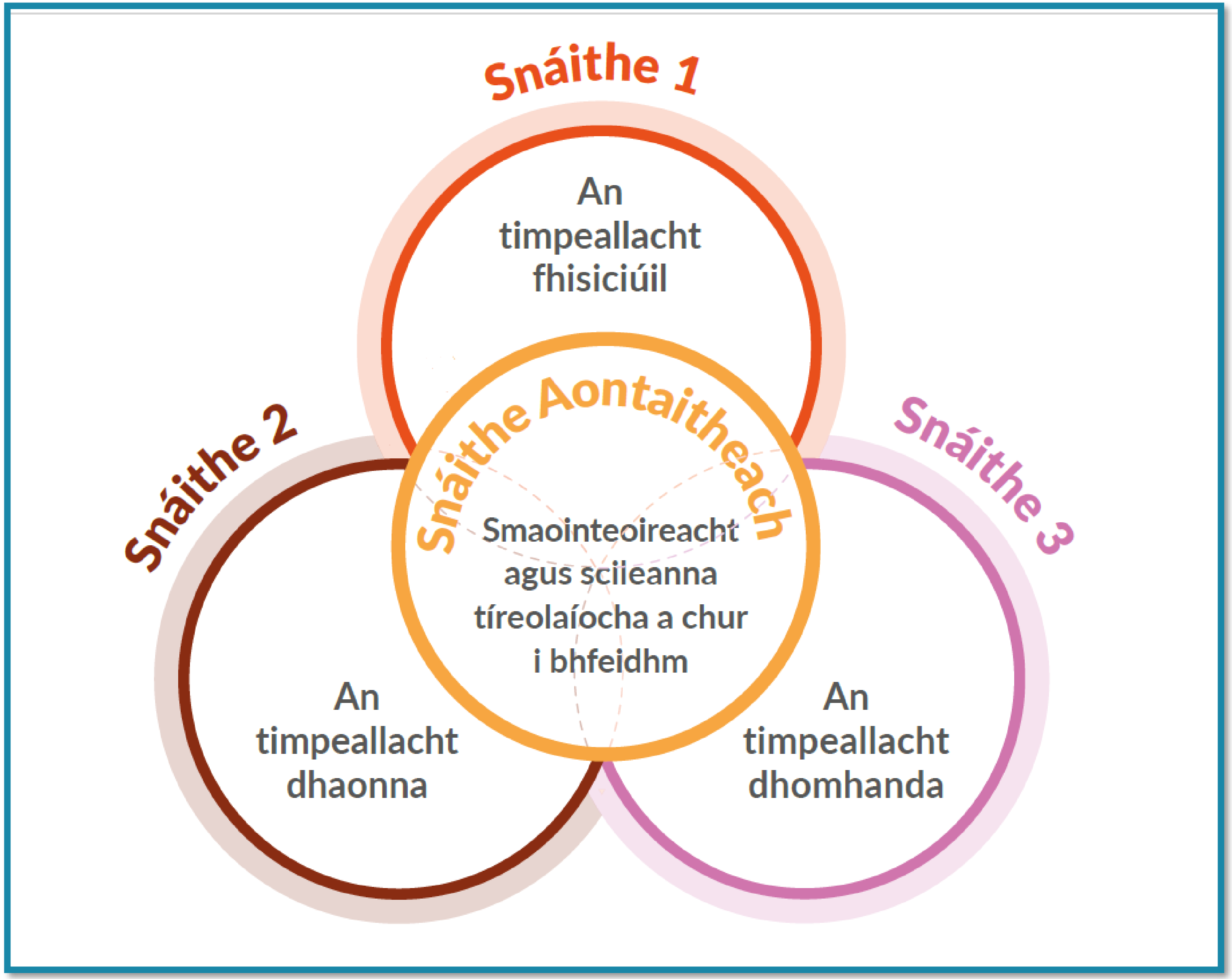

Snáitheanna Staidéir

Lch.10

Oide

Snáitheanna staidéir agus torthaí foghlama

- Sa cholún ar dheis, tá torthaí foghlama a dhéanann cur síos ar an eolas, na scileanna, na luachanna agus na meonta ba cheart a bheith ar chumas na scoláirí i ndiaidh tréimhse foghlama

- Sa cholún ar chlé, déantar cur síos ar réimsí ar leith faoina bhfoghlaimíonn na scoláirí

- I dteannta a chéile, cuirfidh siad seo soiléireacht agus comhleanúnachas leis na codanna eile den tsonraíocht ar fáil

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
Talmhaíocht agus iascaigh	
• tosca eacnamaíocha, timpeallachta agus sóisialta a imríonn tionchar ar an talmhaíocht • cleachtais talmhaíochta a bhíonn ag athrú, lena n-áirítear diansaothrú, cuir chuige orgánacha, táirgeadh bia uirbeach, agus úsáid teicneolaíochta	3.1 scrúdú a dhéanamh ar thábhacht agus nádúr athraitheach na talmhaíochta in Éirinn
• athruithe sa tionscal iascaireachta: forbairt dobharshaothraithe, iascaigh intíre agus caomhnú	3.2 athruithe sa tionscal iascaireachta in Éirinn a fhiosrú
• beartais an Aontais Eorpaigh a bhaineann le talmhaíocht agus iascaigh	3.3 tionchar bheartais an Aontais Eorpaigh ar an talmhaíocht agus ar iascaigh in Éirinn a phlé

Lch.11

Aguisín 1: Gluais de bhriathra gnímh

Cuireadh an ghluais seo i dtoll a chéile chun na torthaí foghlama a shoiléiriú. Déantar cur síos ar gach briathar gnímh i dtéarmaí na rudaí ba cheart a bheith ar chumas na scoláirí ach an toradh foghlama a bhaint amach.

Briathar gnímh	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
Aithin	fíricí, saintréithe nó coincheapa atá riachtanach (ábhartha/oiriúnach) chun cás, imeacht, próiseas nó feiniméan a thuiscint a shainaithint
Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí
Ceap	na coincheapa nó na hargóintí cuí a chur in iúl go beacht agus go córasach
Cuir in iúl	leaganacha amach cuí a úsáid chun brí a chomhroinnt, malartú a dhéanamh nó eolas a chur i láthair le pobal
Cuir síos	pictiúr nó íomhá mhionsonraithe a fhorbairt ar struchtúr nó ar phróiseas, mar shampla, ag úsáid focal nó léaráidí mar is cuí; plean, ionsamhlú nó samhail a tháirgeadh
Déan	tabhairt faoi ghníomhaíocht
Déan taighde	sainfhiosrú a dhéanamh, ag úsáid iniúchadh casta agus criticiúil
Fiosraigh	breathnaigh, déan staidéar, d'fhonn fíricí a chruthú
Iniúch	breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach a dhéanamh, chun fíricí a chinntiú agus teacht ar chonclúidí nua
Léirthuiscint a bheith ag... do...	an bhrí, an luach nó an tábhacht atá le rud a aithint
Measúnaigh (breithiúnas eiticiúil)	fianaise a bhailiú agus a scrúdú chun breithiúnais agus breithmheas a dhéanamh; cur síos a dhéanamh ar an gcaoi a dtacaíonn nó nach dtacaíonn fianaise le breithiúnas; srianta fianaise i gconclúidí a shainaithint; breithiúnais a dhéanamh faoi na smaointe, faoi réitigh nó faoi mhodhanna
Measúnaigh (sonraí)	sonraí a bhailiú agus a scrúdú chun breithiúnais agus breithmheas a dhéanamh; cur síos a dhéanamh ar an gcaoi a dtacaíonn nó nach dtacaíonn fianaise le conclúid i bhfiosrúchán nó in iniúchadh; srianta sonraí i gconclúidí a shainaithint; breithiúnais a dhéanamh faoin smaoineamh, faoi réitigh nó faoi mhodhanna
Mínigh	mionchuntas a thabhairt arna thacú le fáthanna nó cúiseanna
Pleanáil	modh nó cur chuige a cheapadh nó a bheartú
Pléigh	athbhreithniú tomhaiste cothrom a thabhairt a chuimsíonn réimse argóintí, peirspictíochtaí, tosca nó hipitéisí atá bunaithe ar fhianaise chuí
Sainaithin	patrúin, fíricí nó sonraí a aithint; freagra a sholáthar ó roinnt féidearthachtaí; fíoras nó gné shainiúil a aithint agus a lua go hachomair
Scrúdaigh	breathnú go grinn ar argóintí, coincheapa, sonraí, faisnéis, agus/nó scéalta d'fhonn bunús, barúlacha, peirspictíochtaí, treochtaí agus/nó caidrimh a nochtadh
Sintéisigh	smaointe difriúla, sonraí, faisnéis agus/nó eolas a thabhairt le chéile, san fhoirm scríofa nó i bhfoirm eile, chun smaoineamh nua nó tuiscint níos doimhne a chruthú
Tabhair breac-chuntas	na príomhphointí a thabhairt, gan ach na píosaí faisnéise riachtanacha a thabhairt
Taispeáin	na príomhphointí a thabhairt, gan ach na píosaí faisnéise riachtanacha a thabhairt

Oide

Gluais de Bhriathra Gnímh

Lch.27

Difrealú sa Tireolaíocht idir an Gnáthleibhéal & an Ardleibhéal

Oide

Éileoidh na ceisteanna scrúdaithe go léireoidh na scoláirí foghlaim atá cuí don leibhéal

(Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta , 2025, lch. 22).

Briathra Gnímh

Oide

Tá Príomhinniúlachtaí leabaithe ar fud na dTorthaí Foghlama.

Sonraíonn an Briathar Gnímh ón Toradh Foghlama an leibhéal is airde is féidir leis an scoláire a bhaint amach.

Tarraingeoidh Focail Ordaithe sna páipéir scrúdaithe ar eispéiris foghlama an scoláire atá oiriúnach do gach leibhéal.

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cuid 2

Struchtúr an scrúdaithe

cc BY NC

POINTÍ IS TÁBHACHTAÍ

Dearadh an pháipéir

- Níos lú leathanach
- Laghdaithe ó scrúdú scríofa 80% go scrúdú scríofa 60%
- D’fhéadfaí go n-athródh an líon leathanach ó bhliain go bliain
- Cuireann sé le taithí an scoláire ar Thíreolaíocht na Sraithe Sóisearaí
- Leabhrán críochnúcháin ina iomlán

Treoracha

- Tá treoracha le fáil ar - Leathanach 2
- Tá treoracha le fáil i ngach cuid chomh maith
- Agus ansin i ngach ceist
- Tá cuspóir le gach treoir

Léarscáileanna agus Grianghraif

- Scrúdófar Léarscáil Nua Tháilte Eireann de scála 1:50,000 ó 2028
- Dála na Sraithe Sóisearaí, scrúdófar scálaí léarscáile éagsúla (U5 - SLAanna) e.g., 1:10,000
- Beidh grianghraif anuas (grianghraif ón aer) sa scrúdú, dála Thíreolaíocht na Sraithe Sóisearaí

Spásanna chun freagartha

- Is ar cháilíocht an fhreagra atá an bhéim
- Ábhar machnaimh: an briathar treorach agus an spás atá ar fáil
- Níl aon bhaint ag fad na ceiste le cé chomh éasca is atá an cheist
- Is amhlaidh a theastaíonn smaointeoireacht ardoird le haghaidh freagraí níos gearra de réir an chomhthéacs.

Briathra Gnímh

- Sonraíonn an Briathar Gnímh ón Toradh Foghlama an leibhéal is airde is féidir leis an scoláire a bhaint amach.
- Tarraingeoidh Focail Ordaithe sna páipéir scrúdaithe ar eispéiris foghlama an scoláire atá oiriúnach do gach leibhéal.

Athruithe ar an grafaic eolais sa tsraith léarscáilíochta "Discovery" de scála 1:50,000 ó Tháilte Éireann

Tailte Éireann

scoilnet maps

Oide

Athruithe ar an tsraith léarscáilíochta Discovery ar scála 1:50,000

Tá branda Thailte Éireann ar na léarscáileanna nua agus ní bheidh lógó orthu ach lógó Thailte Éireann atá ann in áit lógó Shuirbhéireacht Ordanáis Éireann.

Cuireadh an eochair eolais nua ina ceathrúna ar mhaithe le léamh a éascú

EOLAS LÉARSCÁILE

Maidir leis an eochair eolais, athdhearadh a leagan amach chun teacht leis an táirge nua léarscáile ar scála 1:50,000.

Cuimsítear an méid seo a leanas:

Siombailí nua: Seasann siombailí breise do ghnéithe léarscáile nuashonruithe – ní úsáidtear ach trí dhath ar mhaithe le comhleanúnachas.

- Dath fíona a sheasann do shiombailí ‘topografacha’ agus ‘turasóireachta’ ar talamh, ach amháin ‘seaniarsmaí’, a bhfuil dath dearg orthu.
- Dath gorm ar siombailí a sheasann do sheirbhísí ‘mara’, mar atá seirbhísí ar muir.
- Dath dearg ar siombailí a sheasann do sheirbhísí éigeandála.
- Cuireadh deireadh le roinnt siombailí a úsáideadh ar an tseaneochair eolais agus ní bheidh siad ar an eochair eolais nua.

Gnéithe Athdheartha: Rinneadh mionchoigeartú ar shiombailí reatha d’fhonn is go mbeadh cuma níos soiléire is níos comhaimseartha orthu.

Caighdeánú: Tá siombailí le fáil i ngach táirge léarscáile ag teacht lena chéile anois.

Rangú Loighiciúil: Rangaítear gnéithe faoi cheannteidil shoiléire atá bunaithe ar a bhfeidhm agus a n-úsáid

https://oide.ie/wp-content/uploads/2026/01/Athruithe-ar-an-tsraith-learscailiochta.pdf

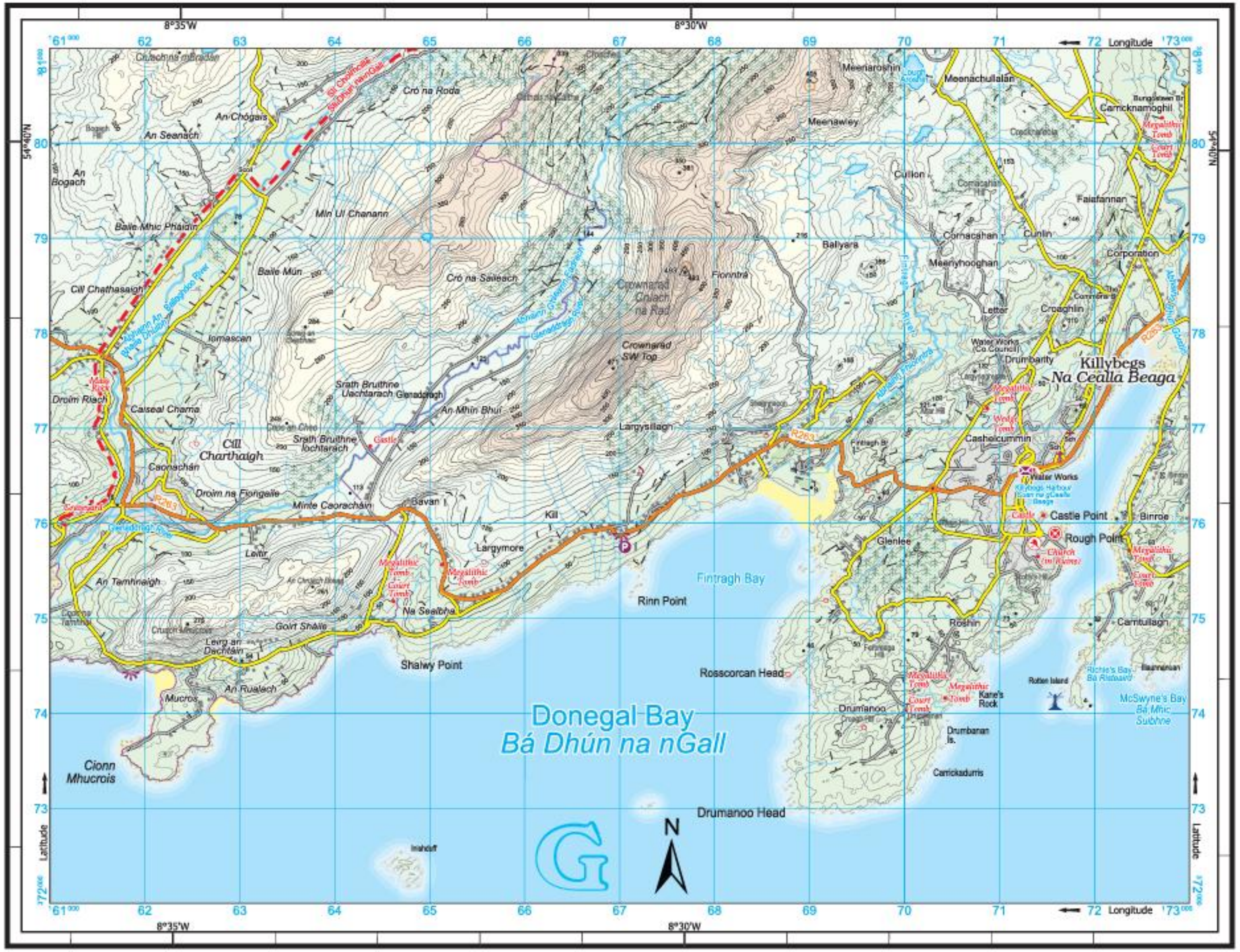

Tíreolaíocht Ardleibhéal agus Gnáthleibhéal 1:50,000 Léarscáil Sampla 1

Oide

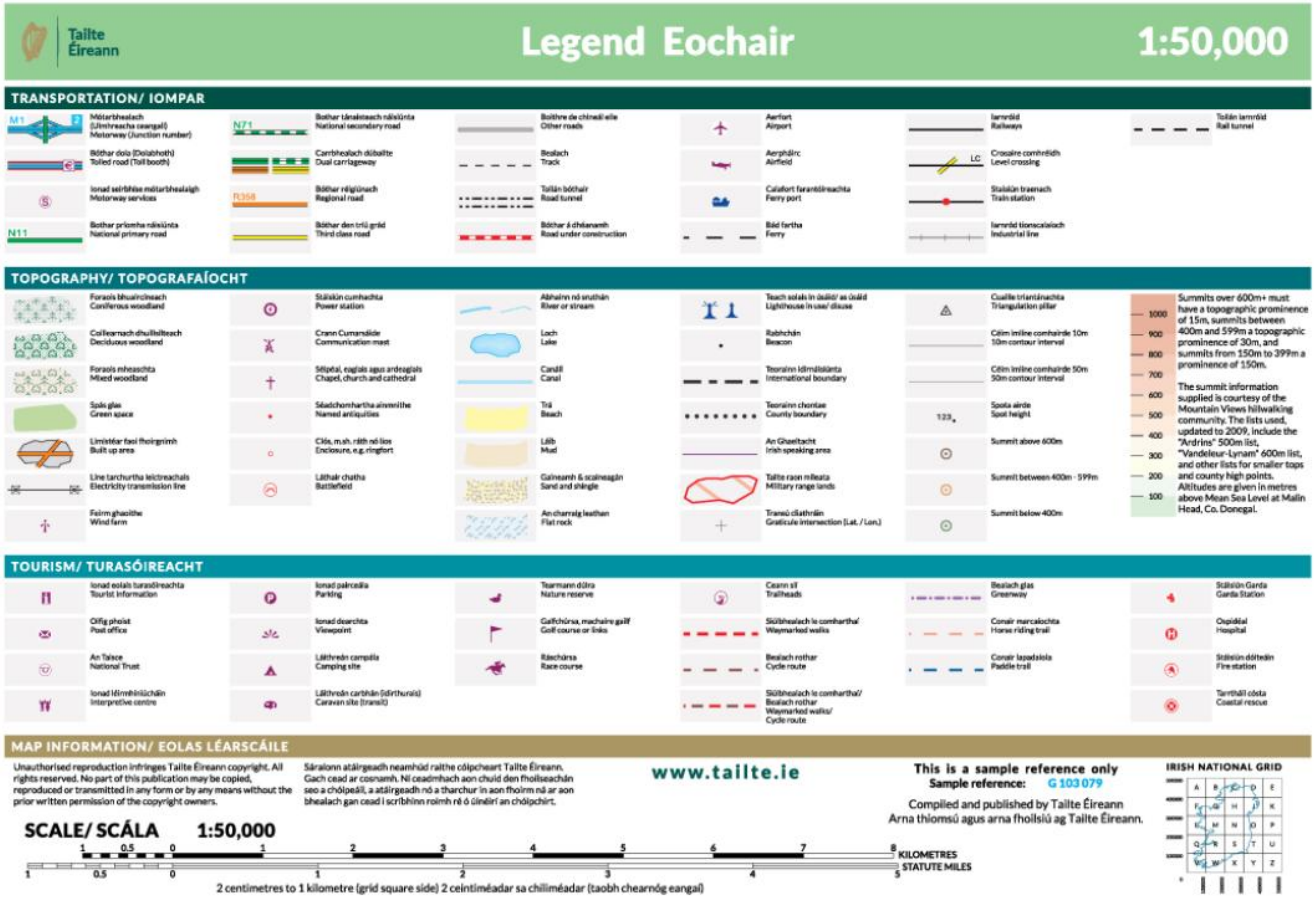

Tíreolaíocht Ardleibhéal agus Gnáthleibhéal Eochair Eolas

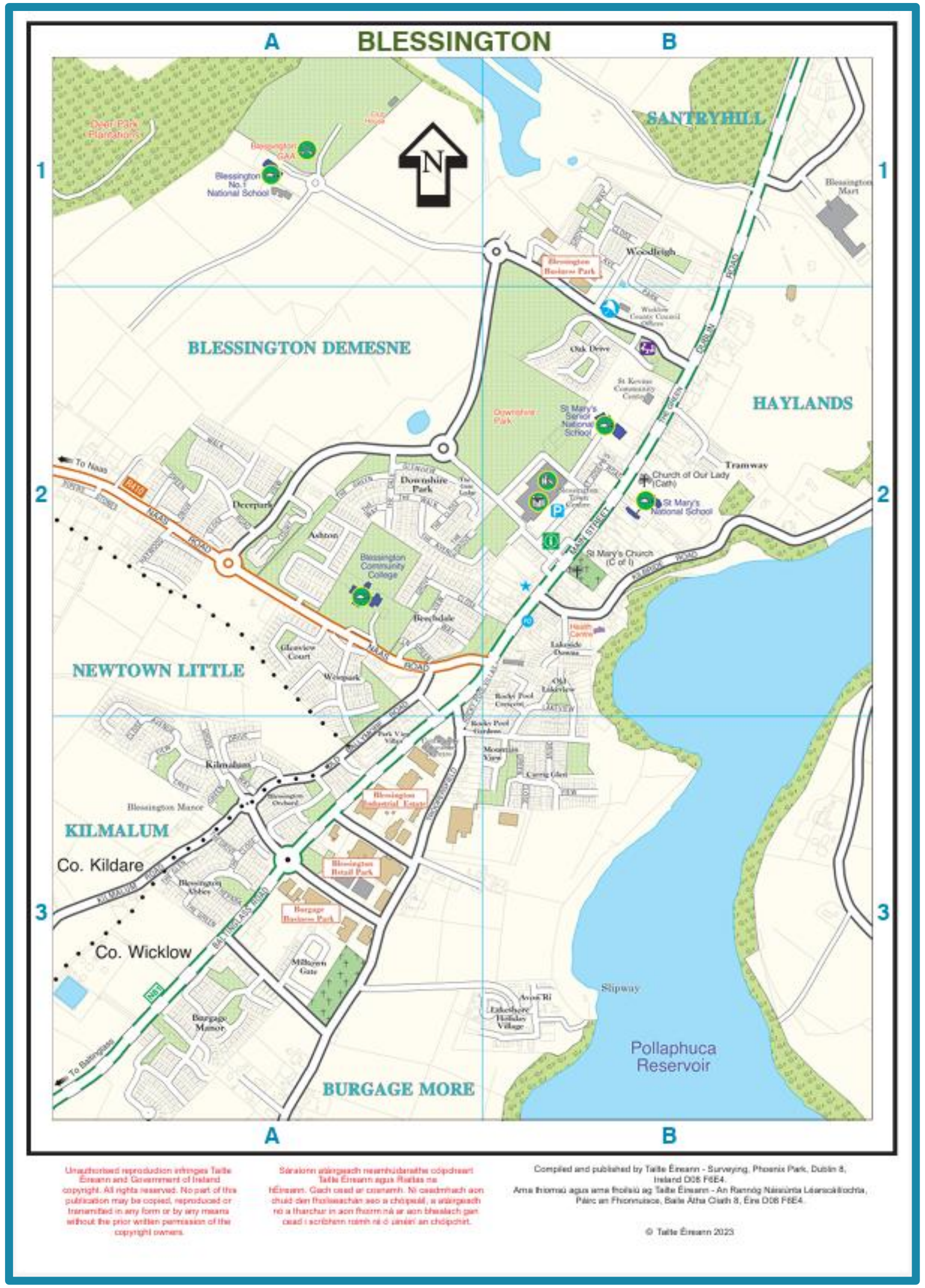

Tíreolaíocht Ardleibhéal agus Gnáthleibhéal Léarscáil 1:10,000 Sampla 2

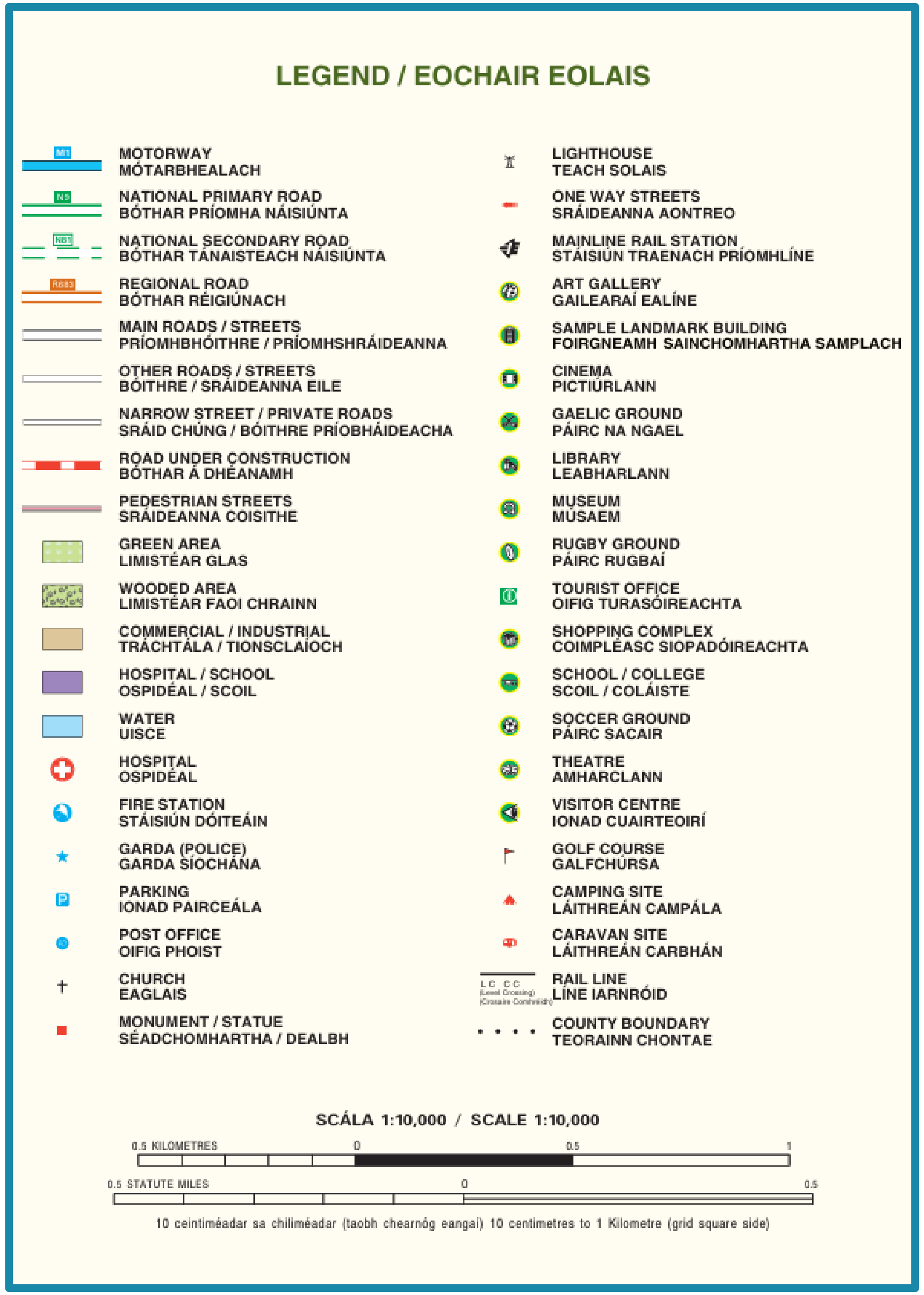

Oide

Tíreolaíocht Ardleibhéal agus Gnáthleibhéal Eochair Eolas 1:10,000 Sampla 2

Teacht ar Eolas a bhaineann leis an Measúnú

https://www.examinations.ie/

Oide

Páipéar Samplach
2 Gnáthleibhéal
2 Ardleibhéal
Léarscáil & Eochair Eolas

Scrúdpháipéir Shamplacha na Sraithe Sinsearaí

Ábhair nua agus athbhreithnithe le tabhairt isteach i scoileanna i Meán Fómhair 2025

Sciar 1 | Sciar 2 | Sciar 3 | Sciar 4 | Sciar 5

Ábhair nua agus athbhreithnithe le tabhairt isteach i scoileanna i mí Mheán Fómhair 2026

Tá na scrúdpháipéir shamplacha ar fáil anois d'ábhair thráinse 2 agus féadfar teacht orthu ach cliceáil ar an ábhar cuí sa tábla thíos.

Tá eolas breise ar Chlár Athfhorbartha na Sraithe Sinsearaí ar fáil ar shuíomh gréasáin na Roinne Oideachais anseo.

Féadfar aon aiseolas maidir lena bhfuil sna hábhair shamplacha seo a chur isteach ar ríomhphost chuig scr@examinations.ie

Tá cáipéis Ceisteanna Coitianta ar Ábhair Shamplacha na Sraithe Sinsearaí ar fáil anseo

Tá Ciorclán S49/26 Athfhorbairt na Sraithe Sinsearaí – Scrúdpháipéir Shamplacha do Thráinse 2 ar fáil here

Tá Sceideal Sealadach deiridh na scrúduithe agus dátaí críochnaithe do 2027 anseo

Sciar 2		
Cuntasaíocht *	Teicneolaíocht Foirgníochta	Innealtóireacht
Béarla *	Tíreolaíocht	Saol, Pobal agus Obair
Corpoideachas		

* will not be given effect earlier than September 2027

Scrúdpháipéir Shamplacha

https://www.examinations.ie/scr/

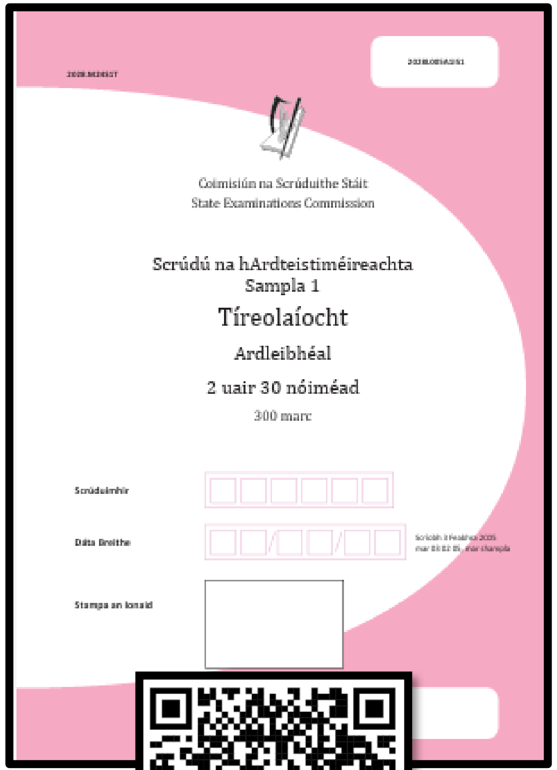

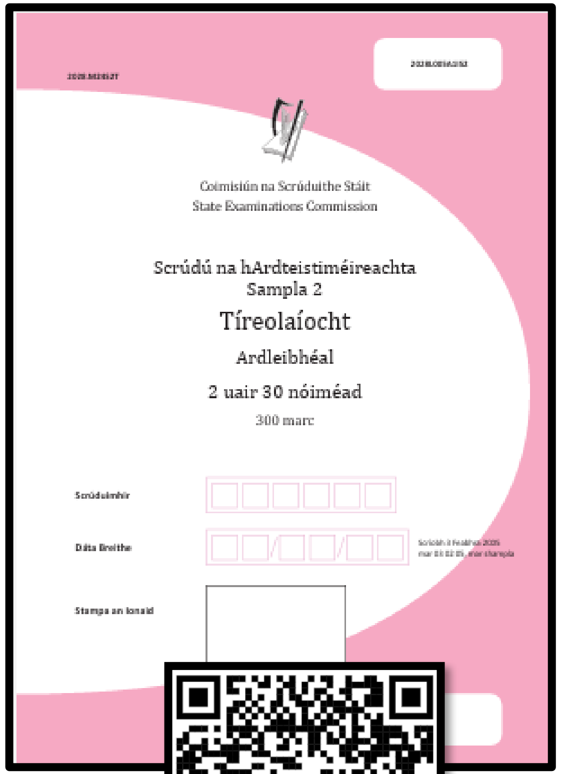

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Struchtúr

CC BY NC

Struchtúr an Scrúdaithe

Ardleibhéal	Gnáthleibhéal
• **Fad ama:** 2 uair an chloig 30 nóiméad	• **Fad ama:** 2 uair an chloig 30 nóiméad
• **Marcanna Iomlána:** 300	• **Marcanna Iomlána:** 300
• **Rannóg:** A, B, C	• **Rannóg:** A, B

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Roinn A

- Tá sé ann sna páipéir ag an nGnáthleibhéal & ag an Ardleibhéal
- Freagair gach ceist
- Rud a chuimsíonn ceisteanna gearra: e.g. cuir tic leis an mbosca, fíor/bréagach, meaitseáil téarmaí, lipéadaigh léaráid, freagraí aon fhocail nó aon abairte agus roinnt ceisteanna atá scilbhunaithe
- Scrúdaítear an snáithe aontaitheach agus na snáitheanna comhthéacsúla
- Tá éagsúlacht thar na ceisteanna ó thaobh deacrachta de agus ní mar a chéile an líon ceisteanna i ngach páipéar

Roinn B

- Tá sé ann sna páipéir ag an nGnáthleibhéal & ag an Ardleibhéal
- Ardleibhéal: ceithre cheist – roghnaigh trí cinn acu
- Gnáthleibhéal: cúig cheist – roghnaigh ceithre cinn acu
- Baineann téama le gach ceist agus tá ilpháirteanna i ngach ceann; tugtar faoi gach páirt i ngach ceist
- Scrúdaítear an snáithe aontaitheach agus na snáitheanna comhthéacsúla
- Measúnaítear réimse torthaí foghlama sna ceisteanna
- I ngach ceist, tá gnéithe a bhaineann le scileanna agus le heolas
- Má thugann duine faoi gach ceist, marcáiltear gach ceann acu agus déantar na scórtha is airde a chomhaireamh.

Roinn C (Ardleibhéal Amháin)

- Dhá cheist – ceann acu le roghnú ag scoláirí
- Scrúdaítear an snáithe aontaitheach agus na snáitheanna comhthéacsúla
- Tá treoracha/tacaíochtaí ar leith i ngach ceist chun scoláirí a threorú – ba cheart duit plé a dhéanamh i do fhreagra ar ...
- Tá focal treorach i ngach ceist – e.g. scrúdaigh, pléigh
- Maidir le ceisteanna ina dteastaíonn freagraí fada, teastaíonn mioneolas, tuiscint mhaith agus anailís struchtúrtha ar na topaicí agus coincheapa sa cheist
- Teastaíonn samplaí agus fianaise chun tacú le pointí mar is cuí

Ardleibhéal
Codanna Sna Scrúduithe

Roinn A	Roinn B	Roinn C
Tá ceist amháin sa roinn seo. Freagair gach cuid den cheist seo.	Tá ceithre cheist sa roinn seo. Freagair trí cheist ar bith sa roinn seo. Tá 50 marc ag gabháil le gach ceist.	Tá dhá cheist sa roinn seo. Freagair ceist amháin as an dá cheist. Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.

Gnáthleibhéal
Codanna Sna Scrúduithe

Oide

Roinn A	Roinn B
Tá ceist amháin sa roinn seo. Freagair gach cuid den cheist seo	Tá cúig cheist sa roinn seo. Freagair ceithre cheist ar bith sa roinn seo. Tá 50 marc ag gabháil le gach ceist.

Leithdháileadh Marcanna

Oide

Ardleibhéal		Gnáthleibhéal	
Roinn A	90 marcanna	**Roinn A**	100 marcanna
Roinn B	150 marcanna	**Roinn B**	200 marcanna
Roinn C	60 marcanna		

Díriú ar Mharcáil Ar Líne

- Freagraí le bheith scríofa sna spásanna sa leabhrán
- Scríobh i ndúch dubh nó i ndúch gorm
- Ní féidir pinn luaidhe nó pionsailí dathadóireachta a úsáid ach le haghaidh sceitsí, graf, agus léaráidí
- Ní gá an spás ar fad a thugtar le haghaidh freagraí a úsáid
- Spás le haghaidh obair bhreise ag deireadh an leabhráin
- Tugtar faoi deara: caithfear gach obair bhreise a lipéadú le huimhir agus le páirt chruinn na ceiste.
- Scanfar an leabhrán – b'fhéidir nach bhfeicfeadh an scrúdaitheoir aon ábhar scríofa a bhíonn lasmuigh de na boscaí

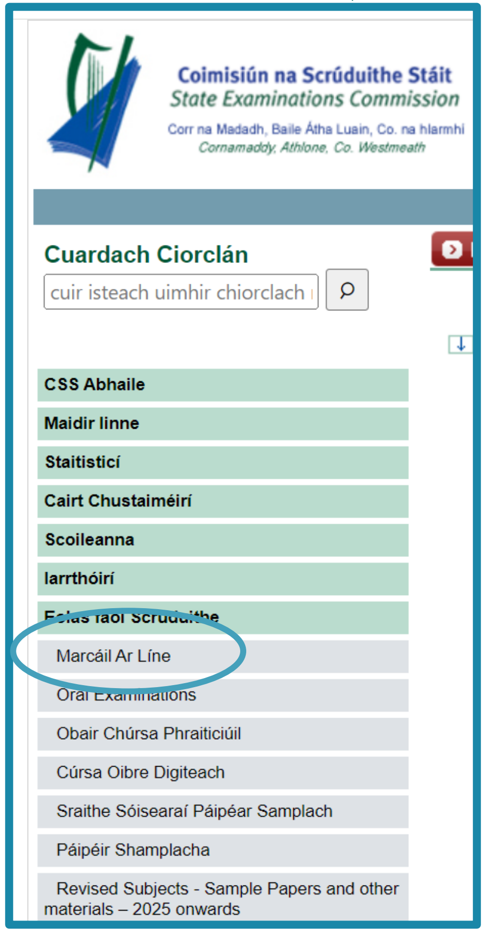

le haghaidh tuilleadh eolais:
www.examinations.ie

Treoracha atá sainiúil don ábhar - GL

Oide

Treoracha

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Tá cead agat úsáid a bhaint as peann luaidhe agus as pinn luaidhe dathúcháin faoi choinne sceitsí, graf agus léaráidí amháin.

Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán seo. B'fhéidir nach mbeadh gá agat leis an spás go léir atá ar fáil. Tá spás le haghaidh obair bhreise i gcúl an leabhráin. Lipéadaigh aon obair bhreise go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an gcuid den cheist.

Déanfar an leabhrán scrúdaithe seo a scanadh agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Féadfaidh sé nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Cuiread léarscáil 1:50,000 de chuid Thailte Éireann agus eochair eolais ar fail ar bhileog eile agus tá siad le n-úsáid chun ceisteanna 1(g), 4(a) agus 6(c) a fhreagairt.

Tá **dhá** roinn sa bpáipéar seo.

Roinn A	100 marc	
	Tá ceist amháin sa roinn seo. Freagair **gach** cuid den cheist seo.	
Roinn B	200 marc	
	Tá cúig cheist sa roinn seo. Freagair **ceithre** cheist ar bith sa roinn seo. Tá 50 marc ag gabháil le gach ceist.	

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Páipéar Samplach 1 2
Tíreolaíocht – Gnáthleibhéal

LCH. 2

Treoracha atá sainiúil don ábhar- AL

Treoracha

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Tá cead agat úsáid a bhaint as peann luaidhe agus as pinn luaidhe dathúcháin sna sceitsí, sna graif agus sna léaráidí amháin.

Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán seo. B'fhéidir nach mbeadh gá agat leis an spás go léir atá ar fáil. Tá spás le haghaidh obair bhreise i gcúl an leabhráin. Lipéadaigh aon obair bhreise go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an gcuid den cheist.

Déanfar an leabhrán scrúdaithe seo a scanadh agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Féadfaidh sé nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Tá léarscáil 1:50,000 agus eochair eolais de chuid Thailte Éireann curtha ar fáil ar leathanach eile lena n-úsáid i gceisteanna 1(a), 1(b), agus 5(b).

Tá **thrí** roinn sa bpáipéar seo.

Roinn A 90 marc

Tá ceist amháin sa roinn seo. Freagair **gach** cuid den cheist seo.

Roinn B 150 marc

Tá ceithre cheist sa roinn seo. Freagair **trí** cheist ar bith sa roinn seo.
Tá 50 marc ag gabháil le gach ceist.

Roinn C 60 marc

Tá dhá cheist sa roinn seo. Freagair ceist **amháin** as an dá cheist.
Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Páipéar Samplach 1 2
Tíreolaíocht – Ardleibhéal

LCH. 2

Treoracha

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh. Tá cead agat úsáid a bhaint as peann luaidhe agus as pinn luaidhe dathúcháin sna sceitsí, sna graif agus sna léaráidí amháin.

Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán seo. B'fhéidir nach mbeadh gá agat leis an spás go léir atá ar fáil. Tá spás le haghaidh obair bhreise i gcúl an leabhráin. Lipéadaigh aon obair bhreise go soiléir le huimhir na ceiste agus leis an gcuid den cheist.

Déanfar an leabhrán scrúdaithe seo a scanadh agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Féadfaidh sé nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Tá léarscáil 1:50,000 agus eochair eolais de chuid Thailte Éireann curtha ar fáil ar leathanach eile lena n-úsáid i gceisteanna 1(a), 1(b), agus 5(b).

Tá **thrí** roinn sa bpáipéar seo.

Roinn A 90 marc

Tá ceist amháin sa roinn seo. Freagair **gach** cuid den cheist seo.

Roinn B 150 marc

Tá ceithre cheist sa roinn seo. Freagair **trí** cheist ar bith sa roinn seo.
Tá 50 marc ag gabháil le gach ceist.

Roinn C 60 marc

Tá dhá cheist sa roinn seo. Freagair ceist **amháin** as an dá cheist.
Tá 60 marc ag gabháil le gach ceist.

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Cuid 3

Scóp feidhme an mheasúnaithe

CC BY NC

Forbraítear Príomhinniúlachtaí trí Eispéiris Ranga

De thoradh tascanna atá cuí agus mealltach a leagan síos, ceisteanna a chur agus aiseolas a thabhairt a chuireann neamhspleáchas an fhoghlaimeora chun cinn, tacóidh an measúnú leis an bhfoghlaim agus leis an dul chun cinn, chomh maith le tacaíocht a thabhairt d'fhorbairt phríomhinniúlachtaí an scoláire agus coimriú a thabhairt ar an ngnóthachtáil.

(Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta, **2025, lch. 22).**

Foghlaim,Teagasc agus Measúnú

1. Déanfar measúnú ar thorthaí foghlama ar bhealaí éagsúla
2. Ní mór dul i ngleic leis an sonraíocht ina hiomláine
3. Ní mór dul i ngleicle gach gné de gach toradh foghlama lena n-áirítearan colún "SLA" (foghlaimonn daltaí faoi)

Measúnú ar Thorthaí Foghlama

Oide

T.F. 1.11

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí

• foirmiú córas ardbhrú agus lagbhrú (lena n-áirítear stoirmeacha):
  • dáileadh éagothrom grianradaíochta
  • cúrsaíocht dhomhanda an atmaisféir (iarmhairt Coriolis)
• saintréithe córas ardbhrú agus lagbhrú: teocht, frasaíocht agus gaoth
	1.11 foirmiú agus saintréithe córas ardbhrú agus lagbhrú a bhfuil baint acu le hÉirinn a anailísiú

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

Lch.15

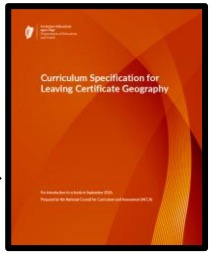

Measúnú ar Thorthaí Foghlama

Oide

Ceist 5 | **Idirnaisc** | **(50 marc)**

(a) Scrúdaigh **Fíor 12** ina dtaispeántar córas aimsire fronta agus freagair na ceisteanna a leanas.

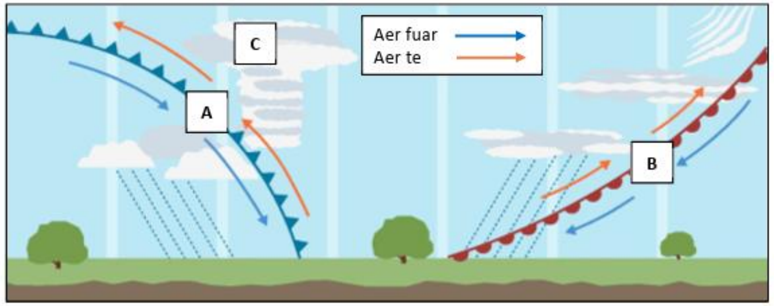

Fíor 12

(i) Ainmnigh an cineál fronta aimsire atá á thaispeáint ag **A agus** an cineál fronta aimsire atá á thaispeáint ag **B** i bh**Fíor 12**.

A:
B:

(ii) Ainmnigh **agus** mínigh go hachomair an próiseas atá ag tarlú ag **C** i bh**Fíor 12.**

(iii) Mínigh go hachomair an fáth a dtarlaíonn córais aimsire fronta in Éirinn go minic.

T.F. 1.11

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• foirmiú córas ardbhrú agus lagbhrú (lena n-áirítear stoirmeacha): • dáileadh éagothrom grianradaíochta • cúrsaíocht dhomhanda an atmaisféir (iarmhairt Coriolis) • saintréithe córas ardbhrú agus lagbhrú: teocht, frasaíocht agus gaoth	1.11 foirmiú agus saintréithe córas ardbhrú agus lagbhrú a bhfuil baint acu le hÉirinn a anailísiú

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

Ardleinhéal- Sampla1

Roinn B C5 (c) (i),(ii),(iii)

Measúnú ar Thorthaí Foghlama

Oide

T.F. 1.11

(d) Scrúdaigh an chairt aimsire thíos. Cuir tic (✓) sa bhosca ceart chun a chur in iúl cé acu fíor nó bréagach atá gach ceann de na ráitis a leanas.

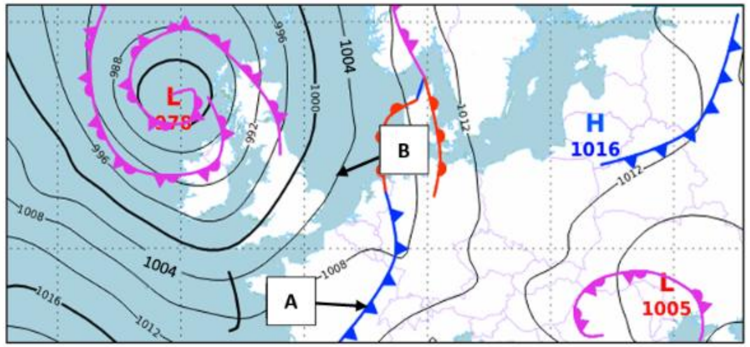

		Fíor	Bréagach
(i)	Is fronta fuar é an fronta a bhfuil an lipéad **A** air.	☐	☐
(ii)	Taispeánann an t-iseabar a bhfuil an lipéad **B** air brú atmaisféarach 1020 hPa.	☐	☐
(iii)	Cuireann **L** ar chairt aimsire lárphointe limistéir ardbhrú in iúl.	☐	☐
(iv)	Tarlaíonn frontaí nuair a ardaíonn aer te mar thoradh ar aer fuar.	☐	☐

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí

• foirmiú córas ardbhrú agus lagbhrú (lena n-áirítear stoirmeacha):
  ◦ dáileadh éagothrom grianradaíochta
  ◦ cúrsaíocht dhomhanda an atmaisféir (iarmhairt Coriolis)
• saintréithe córas ardbhrú agus lagbhrú: teocht, frasaíocht agus gaoth
	1.11 foirmiú agus saintréithe córas ardbhrú agus lagbhrú a bhfuil baint acu le hÉirinn a anailísiú

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

Gnaithleibhéal - Sampla 1

Roinn A Q (d)

Ceisteanna scrúdaithe …

- d'fhéadfaí gnéithe ar leith den cholún "Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas" a mheas

- seans nár mhór do scoláirí tagairt a dhéanamh do chomhthéacs ar leith a ndearna siad staidéar air

- seans go dtabharfaí scafláil do scoláirí

Ardleibhéal – Páipéar Shamplach
Roinn B C.5 (c)

Oide

(c) Déan plé ar an tionchar a bhí ag úsáid na teicneolaíochta ar an athrú atá tagtha ar an talmhaíocht in Éirinn le himeacht ama.

T.F. 3.1

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
Talmhaíocht agus iascaigh • tosca eacnamaíocha, timpeallachta agus sóisialta a imríonn tionchar ar an talmhaíocht • cleachtais talmhaíochta a bhíonn ag athrú, lena n-áirítear diansaothrú, cuir chuige orgánacha, táirgeadh bia uirbeach, agus úsáid teicneolaíochta	3.1 scrúdú a dhéanamh ar thábhacht agus nádúr athraitheach na talmhaíochta in Éirinn

Scrúdaigh	breathnú go grinn ar argóintí, coincheapa, sonraí, faisnéis, agus/nó scéalta d'fhonn bunús, barúlacha, peirspictíochtaí, treochtaí agus/nó caidrimh a nochtadh

Ardleibhéal – Páipéar Shamplach 1
Roinn B C.2 (b)

(b) Agus tagairt á déanamh agat do shuíomh sa Domhan Thuaidh a bhfuil staidéar déanta agat air, mínigh iarmhairt **amháin** de chuid gníomhaíocht bholcánach ar **gach** ceann díobh seo:

- an geilleagar
- an comhshaol
- an tsochaí.

Shuíomh sa Domhan Thuaidh:
Míniú:

T.F. 1.4

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• thionchair dhearfacha agus dhiúltacha gníomhaíochta bolcánaí	**1.4** tionchar eacnamaíoch, timpeallachta agus sóisialta gníomhaíochta bolcánaí i suíomh amháin sa Domhan Thuaidh agus suíomh amháin sa Domhan Theas a iniúchadh

Iniúch	breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach a dhéanamh, chun fíricí a chinntiú agus teacht ar chonclúidí nua

Gnáthleibhéal- **Páipéar Shamplach 1**
Roinn B C.2 (c)

Oide

(c) Mínigh iarmhairtí na heisimirce (daoine ag fágáil na tíre) ar Éirinn. Déan tagairt d'iarmhairtí ar an leibhéal áitiúil agus/nó ar an leibhéal náisiúnta.

T.F. 2.10

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• Éire mar thír ghlactha agus tír bhronntach • tionchair lena n-áirítear caidrimh phobail, éagsúlacht, fostaíocht, soláthar seirbhíse agus seoltáin	2.10 tionchair na himirce in Éirinn, lena n-áirítear a suíomh áitiúil, a mhíniú

Mínigh	mionchuntas a thabhairt arna thacú le fáthanna nó cúiseanna

Ardleibhéal - Páipéar Shamplach 1

Roinn B C.2a (ii)

Oide

(ii) Ainmnigh raon fillsléibhte **amháin** lasmuigh d'Éirinn **agus** luaigh an tréimhse foirmithe sléibhte (an t-oraigineas) inar fhoirmigh sé.

Raon Fillsléibhte:	
Oraigineas:	

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• dhá shampla dhifriúla sliabhraonta, ceann amháin in Éirinn agus sampla idirnáisiúnta amháin	1.2 scrúdú a dhéanamh ar fhoirmiú sliabhraonta trí phróisis fillte

Scrúdaigh	breathnú go grinn ar argóintí, coincheapa, sonraí, faisnéis, agus/nó scéalta d'fhonn bunús, barúlacha, peirspictíochtaí, treochtaí agus/nó caidrimh a nochtadh

T.F. 1.2

Difrealú sa Tireolaíocht ag an nGnáthleibhéal & ag an Ardleibhéal

Éileoidh na ceisteanna scrúdaithe go léireoidh na scoláirí foghlaim atá cuí don leibhéal.

(Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta , 2025, lch. 22).

Ardleibhéal - Páipéar Samplach 1

Roinn B Ceist 3 (c)

Gnáthleibhéal- Páipéar Samplach 1

Roinn B Ceist 3 (c)

Oide

(c) Maidir le tírghné chósta ainmnithe **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi, scrúdaigh an tionchar a bhí ag próisis an iompair agus an tsil-leagain ar fhoirmiú na tírghné sin. Úsáid léaráid(í) lipéadaithe chun an chaoi a múnlaíonn na próisis sin an tírghné a léiriú.

Tírghné ainmnithe:
Scrúdú:

(c) Agus abhainn ag sreabhadh feadh a cúrsa, tarlaíonn roinnt próiseas a mbíonn tionchar acu ar an tírdhreach agus foirmítear tírghnéithe éagsúla mar thoradh orthu.

Mínigh, agus léaráid(í) mar chúnamh agat, an chaoi ar féidir le tírghné **amháin** a bhfuil staidéar déanta agat uirthi foirmiú mar thoradh ar phróisis abhann. Déan tagairt i do fhreagra do shampla in Éirinn.

Ainm na tírghné:
Míniú:

T.F. 1.8

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
Próisis dromchla • timpeallachtaí fisiciúla: timpeallacht abhann, timpeallacht chósta agus timpeallacht oighreach	**1.8** an chaoi a n-imríonn próisis gheomoirfeolaíocha an chreimthe, an iompair agus an tsil-leagain tionchar ar thimpeallachtaí fisiciúla in Éirinn a anailísiú

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

Ardleibhéal - Páipéar Samplach 2
Roinn C Ceist 6

Ceist 6 **(60 marc)**

Déan anailís ar aighneas geopholaitiúil maidir le críocha talún, farraige nó aeir a ndearna tú staidéar air.

Ba cheart go mbeadh do fhreagra dírithe ar chúiseanna agus ar iarmhairtí an aighnis sin. Ba cheart na príomhghníomhaithe a bhfuil/raibh baint acu leis an aighneas a phlé agus ba cheart tagairt a dhéanamh do thionchar ar bith atá / a bhí ag sárchumhachtaí ar an aighneas, bíodh cumhacht chrua agus/nó cumhacht bhog i gceist.

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• aighneas críche geopholaitiúil: ar talamh, ar muir nó san aerspás • na gníomhaithe atá páirteach san aighneas críche roghnaithe • cúiseanna, tionchair agus freagairtí molta nó curtha i gcrích maidir leis an aighneas críche roghnaithe	3.14 aighneas críche geopholaitiúil a iniúchadh

Iniúch	breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach a dhéanamh, chun fíricí a chinntiú agus teacht ar chonclúidí nua

Gnáthleibhéal- Páipéar Samplach 2
Roinn B Ceist 4 (c)

(c) Pléigh na hiarmhairtí a bhaineann le haighneas críche geopholaitiúil a bhfuil staidéar déanta agat air.

T.F. 3.14

Briathra Gnímh

Oide

Tá Príomhinniúlachtaí leabaithe ar fud na dTorthaí Foghlama.

Sonraíonn an Briathar Gnímh ón Toradh Foghlama an leibhéal is airde is féidir leis an scoláire a bhaint amach.

Tarraingeoidh Focail Ordaithe sna páipéir scrúdaithe ar eispéiris foghlama an scoláire atá oiriúnach do gach leibhéal.

Briathra Gnímh agus Focail Treorach: Tuiscint ar an Difríocht eatarthu

Oide

T.F. 2.2

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• dáileadh lonnaíochtaí tuaithe, lonnaíocht líneach, scaipthe agus chnuasta san áireamh • tosca fisiciúla agus daonna, lena n-áirítear ithir, draenáil, fóirithint, iompar agus seirbhísí eile, cóngaracht do lonnaíochtaí eile	**2.2** na tosca a théann i bhfeidhm ar dháileadh na lonnaíochtaí tuaithe in Éirinn a mhíniú

Mínigh	mionchuntas a thabhairt arna thacú le fáthanna nó cúiseanna

Ardleibhéal - Páipéar Shamplach 2 Roinn A (i)

(i) Scrúdaigh na trí shliocht as léarscáileanna 1:50,000 de chuid Thailte Éireann thíos ina dtaispeántar gréasáin lonnaíochta tuaithe éagsúla agus freagair na ceisteanna a leanas.

A B C

(i) Ainmnigh na gréasáin lonnaíochta tuaithe a thaispeántar ag **A**, **B** agus **C**.

A:	
B:	
C:	

(ii) Cén gréasán is mó a bhaineann le lonnaíochtaí feirme in Éirinn?
Cuir tic (✓) sa bhosca ceart.

A ☐
B ☐
C ☐

An Snáithe Aontaitheach

Cuimseofar rogha ceisteanna leis an scrúdpháipéar ina ndéanfar an méid seo a leanas a mheasúnú ag an leibhéal cuí:

- an fhoghlaim a ndéantar cur síos uirthi sa Snáithe Aontaitheach agus sna trí shnáithe chomhthéacsúla
- cur i bhfeidhm na smaointeoireachta tíreolaíche maidir le dúshláin agus freagairtí sa domhan réadúil

(Sonraíocht Churaclaim le haghaidh Thíreolaíocht na hArdteistiméireachta , 2025, lch. 25).

An Snáithe Aontaitheach:

Tá an Snáithín Aontaithe mar bhunús do chúrsa Tíreolaíochta na hArdteiste. Tá sé fite fuaite thar na trí snáithíní go léir.

An Phríomhfhoghlaim atá le baint amach:

Lch. 12

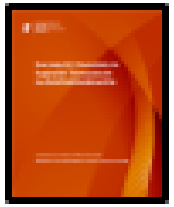

- Déantar eolas le haghaidh an scrúdú scríofa agus le haghaidh an Tionscadail Tíreolaíochta Feidhmí leis an Snáithe Aontaitheach

- Beidh ar scoláirí a gcuid smaointeoireachta agus scileanna tíreolaíocha a léiriú nuair a dhéanann anailísiú ar shaincheisteanna ón bhfíorshaol

- Beidh scileanna fiosrúcháin amhail léirmhíniú sonraí, measúnú sonraí, agus cumarsáid ina chuid lárnach de cheisteanna scrúdúcháin agus d’obair tionscadail

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí
Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Measúnú a dhéanamh ar an Snáithe Aontaitheach

Oide

(ii) Scrúdaigh an léarscáil 1:10,000 agus an eochair eolais de chuid Thailte Éireann a ghabhann leis an bpáipéar seo.
Mínigh **dhá** chúis a mbeadh an ceantar ar an léarscáil mealltach do Chorparáid Ilnáisiúnta (CIN). Úsáid fianaise ón léarscáil chun tacú le gach cúis acu.

Ardleibhéal - Páipéar Shamplach 2
Roinn B
Ceist 4b (ii)

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• sonraí agus faisnéis thíreolaíoch, lena n-áirítear: • sonraí príomhúla agus tánaisteacha • sonraí cáilíochtúla agus cainníochtúla • aerghrianghraif agus íomhánna satailíte • cineálacha éagsúla íomhánna • cineálacha éagsúla léarscáileanna ar réimse scálaí • tacair shonraí gheospásúla • graif, cairteacha agus staidreamh	A7 sonraí agus faisnéis thíreolaíoch a anailísiú agus a shintéisiú ó réimse foinsí cuí

Anailísigh staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

• formáidí cumarsáide, lena n-áirítear léarscáileanna, graif, cairteacha, sceitsí, léaráidí, staidreamh, tacair shonraí gheospásúla • ceisteanna eiticiúla lena n-áirítear feasacht chultúrtha	A9 tuiscint, torthaí, conclúidí agus moltaí maidir leis an tíreolaíocht a chur in iúl go héifeachtach agus go heiticiúil

Cuir in iúl leaganacha amach cuí a úsáid chun brí a chomhroinnt, malartú a dhéanamh nó eolas a chur i láthair le pobal

• lonnaíochtaí tuaithe agus uirbeacha in Éirinn, lena n-áirítear samplaí áitiúla	2.1 cur síos ar conas is féidir lonnaíochtaí daonna a shainmhíniú de réir suímh, cáis agus feidhme

Cuir síos pictiúr nó íomhá mhionsonraithe a fhorbairt ar struchtúr nó ar phróiseas, mar shampla, ag úsáid focal nó léaráidí mar is cuí; plean, ionsamhlú nó samhail a tháirgeadh

T.F. U7,U9 agus 2.1

Measúnú a dhéanamh ar an Snáithe Aontaitheach

Oide

(b) Léigh an t-eolas thíos agus freagair na ceisteanna a leanas:

Le blianta beaga anuas, bhí drochthuilte i mbaile beag go minic, go háirithe nuair a bhí báisteach throm ann. Nuair a tharlaíonn tuilte, ní féidir taisteal ar na sráideanna, déantar damáiste do thithe, agus cailleann gnólachtaí áitiúla airgead. Is mian leis an údarás áitiúil cúiseanna agus iarmhairtí na dtuilte a thuiscint.

(i) Mol **dhá** bhealach a bhféadfaí sonraí nó eolas a bhailiú uathu siúd atá ina gcónaí sa bhaile agus a bhíonn ag obair ann.

1.	
2.	

T.F. U2,U6 agus U7

Gnáthleibhéal- Páipéar Shamplach 1
Roinn B Ceist 3b(i)

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• smaointeoireacht agus scileanna tíreolaíocha, lena n-áirítear iad siúd a bhaineann le fiosrúchán agus teicneolaíochtaí geospásúla sa phleanáil agus cinnteoireacht eacnamaíoch, timpeallachta agus shóisialta	A2 cur i bhfeidhm agus ról na smaointeoireachta agus scileanna tíreolaíocha sa saol réadúil a aithint

Aithin	fíricí, saintréithe nó coincheapa atá riachtanach (ábhartha/oiriúnach) chun cás, imeacht, próiseas nó feiniméan a thuiscint a shainaithint

• taighde ag an deasc agus allamuigh, ceisteanna eiticiúla, sábháilteachta agus inbhuanaitheachta ina measc	A6 taighde a dhéanamh ar shonraí agus faisnéis thíreolaíoch agus modheolaíochtaí cuí á n-úsáid

Déan taighde	sainfhiosrú a dhéanamh, ag úsáid iniúchadh casta agus criticiúil

• sonraí agus faisnéis thíreolaíoch, lena n-áirítear: • sonraí príomhúla agus tánaisteacha • sonraí cáilíochtúla agus cainníochtúla • aerghrianghraif agus íomhánna satailíte • cineálacha éagsúla íomhánna • cineálacha éagsúla léarscáileanna ar réimse scálaí • tacair shonraí gheospásúla • graif, cairteacha agus staidreamh	A7 sonraí agus faisnéis thíreolaíoch a anailísiú agus a shintéisiú ó réimse foinsí cuí

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

Measúnú a dhéanamh ar an Snáithe Aontaitheach

Oide

Ceist 4 **Gluaiseacht daoine**

(a) Scrúdaigh an tábla i bh**Fíor 11** ina dtaispeántar líon na n-eisimirceach a d'fhág Éire idir 2021 agus 2024, agus freagair na ceisteanna a leanas.

Fíor 11: Eisimircigh as Éirinn 2021 go 2024

Bliain	Líon na nEisimirceach a d'fhág Éire
2021	54,000
2022	59,600
2023	64,000
2024	65,600

(i) Bain úsáid as na sonraí i bh**Fíor 11** agus tarraing graf oiriúnach ar an ngrafpháipéar atá curtha ar fáil ar an gcéad leathanach eile. Ní mór duit an graf a lipéadú ina iomláine agus teideal a chur air.

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• sonraí agus faisnéis thíreolaíoch, lena n-áirítear: • sonraí príomhúla agus tánaisteacha • sonraí cáilíochtúla agus cainníochtúla • aerghrianghraif agus íomhánna satailíte • cineálacha éagsúla íomhánna • cineálacha éagsúla léarscáileanna ar réimse scálaí • tacair shonraí gheospásúla • graif, cairteacha agus staidreamh	A7 sonraí agus faisnéis thíreolaíoch a anailísiú agus a shintéisiú ó réimse foinsí cuí

Anailísigh staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

• formáidí cumarsáide, lena n-áirítear léarscáileanna, graif, cairteacha, sceitsí, léaráidí, staidreamh, tacair shonraí gheospásúla • ceisteanna eiticiúla lena n-áirítear feasacht chultúrtha	A9 tuiscint, torthaí, conclúidí agus moltaí maidir leis an tíreolaíocht a chur in iúl go héifeachtach agus go heiticiúil

Cuir in iúl leaganacha amach cuí a úsáid chun brí a chomhroinnt, malartú a dhéanamh nó eolas a chur i láthair le pobal

Ardleibhéal - Páipéar Shamplach 1
Roinn B C4a (i)

T.F. U7 and U9

Measúnú a dhéanamh ar an Snáithe Aontaitheach

Oide

Ceist 4 **Athrú le himeacht ama**

(a) Scrúdaigh an léarscáil 1:50,000 agus an eochair eolais de chuid Thailte Éireann a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Taispeántar thíos sracléarscáil neamhchríochnaithe de na Cealla Beaga. Taispeáin agus lipéadaigh gach ceann de na míreanna atá liostaithe san eochair eolais ar an tsracléarscáil thíos chun í a chríochnú. Tá mír amháin curtha leis an tsracléarscáil agus an eochair eolais duit cheana féin.

Eochair Eolais

~	Imeallbhord		Limistéar talún atá os cionn 300m
	Séipéal		Tuama Meigilíteach – Tuama Dingeach (*Megalithic Tomb – Wedge Tomb*)
	Séipéal (fothrach (*in ruins*))		Bealach iomlán na siúlóide marcáilte

Sracléarscáil de Cheantar na gCeall Beag

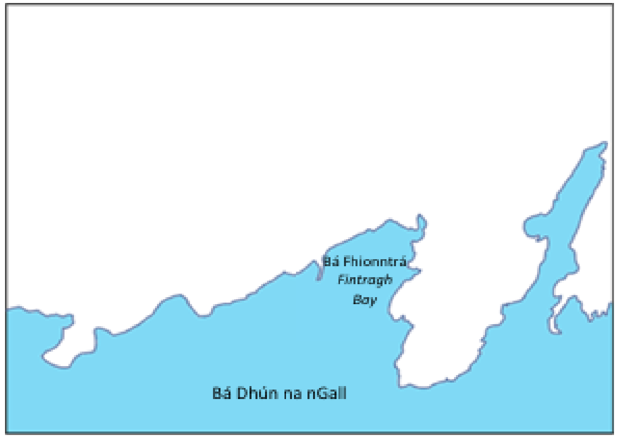

Gnáthleibhéal-Páipéar Shamplach 1
Roinn B
Ceist 4a

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• sonraí agus faisnéis thíreolaíoch, lena n-áirítear: • sonraí príomhúla agus tánaisteacha • sonraí cáilíochtúla agus cainníochtúla • aerghrianghraif agus íomhánna satailíte • cineálacha éagsúla íomhánna • cineálacha éagsúla léarscáileanna ar réimse scálaí • tacair shonraí gheospásúla • graif, cairteacha agus staidreamh	**A7** sonraí agus faisnéis thíreolaíoch a anailísiú agus a shintéisiú ó réimse foinsí cuí

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

• formáidí cumarsáide, lena n-áirítear léarscáileanna, graif, cairteacha, sceitsí, léaráidí, staidreamh, tacair shonraí gheospásúla • ceisteanna eiticiúla lena n-áirítear feasacht chultúrtha	**A9** tuiscint, torthaí, conclúidí agus moltaí maidir leis an tíreolaíocht a chur in iúl go héifeachtach agus go heiticiúil

Cuir in iúl	leaganacha amach cuí a úsáid chun brí a chomhroinnt, malartú a dhéanamh nó eolas a chur i láthair le pobal

T.F. U7 agus U9

Measúnú a dhéanamh ar an Snáithe Aontaitheach

T.F. U7 agus U9

(a) Taispeántar thíos sracléarscáil neamhchríochnaithe den léarscáil de na Cealla Beaga a ghabhann leis an bpáipéar seo. Taispeáin agus lipéadaigh gach ceann de na míreanna atá liostaithe san eochair eolais ar an tsracléarscáil thíos chun í a chríochnú. Tá mír amháin tarraingthe ar an tsracléarscáil cheana féin agus í lipéadaithe duit san eochair eolais.

Eochair Eolais

	Oifig an phoist		Trá
~	Imeallbhord		An limistéar iomlán talún os cionn 300m

Sracléarscáil de na Cealla Beaga

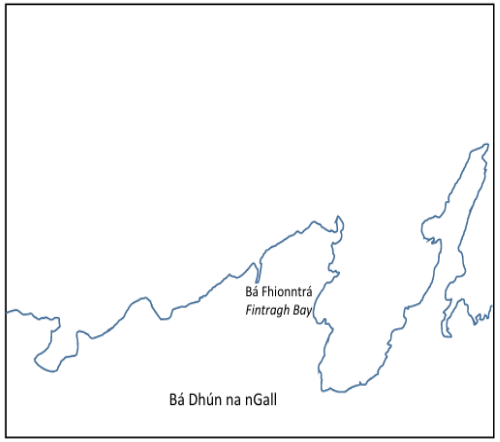

Ardleibhéal - Páipéar Shamplach 1, Roinn A, Ceist 1(a)

Ceist 2 **Tírdhreach na hÉireann** **(50 marc)**

(a) Scrúdaigh an léarscáil 1:10,000 agus an eochair eolais de chuid Thailte Éireann a ghabhann leis an bpáipéar seo.

Tarraing sracléarscáil leathscála den limistéar a thaispeántar. Ní mór duit fráma a tharraingt timpeall ar an tsracléarscáil agus na ceithre thaobh go léir ann, agus saighead chun an tuaisceart a léiriú.

Ar an tsracléarscáil sin, taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas:

- Taiscumar Pholl an Phúca (*Pollaphuca reservoir*)
- Coillearnach ag Cnoc na Foraire (*Santryhill*)
- Bóthar náisiúnta thánaisteach an N81
- CLG Bhaile Coimín (*Blessington GAA*).

Ardleibhéal - Páipéar Shamplach 2, Roinn B, Ceist 2(a)

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• sonraí agus faisnéis thíreolaíoch, lena n-áirítear: • sonraí príomhúla agus tánaisteacha • sonraí cáilíochtúla agus cainníochtúla • aerghrianghraif agus íomhánna satailíte • cineálacha éagsúla íomhánna • cineálacha éagsúla léarscáileanna ar réimse scálaí • tacair shonraí gheospásúla • graif, cairteacha agus staidreamh	A7 sonraí agus faisnéis thíreolaíoch a anailísiú agus a shintéisiú ó réimse foinsí cuí

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

• formáidí cumarsáide, lena n-áirítear léarscáileanna, graif, cairteacha, sceitsí, léaráidí, staidreamh, tacair shonraí gheospásúla • ceisteanna eiticiúla lena n-áirítear feasacht chultúrtha	A9 tuiscint, torthaí, conclúidí agus moltaí maidir leis an tíreolaíocht a chur in iúl go héifeachtach agus go heiticiúil

Cuir in iúl	leaganacha amach cuí a úsáid chun brí a chomhroinnt, malartú a dhéanamh nó eolas a chur i láthair le pobal

Measúnú a dhéanamh ar an Snáithe Aontaitheach

Ceist 3 | Ag múnlú na timpeallachta | (50 marc)

(a) Scrúdaigh an t-aerfhótagraf thíos de na Cealla Beaga agus freagair an cheist a leanas.

Tarraing sracléarscáil den aerfhótagraf, ina bhfuil fad iomlán agus leithead iomlán na híomhá sa fhráma. Ní mór duit gach ceann de cheithre thaobh an fhráma a tharraingt. Taispeáin agus lipéadaigh gach ceann díobh seo a leanas ar do shracléarscáil:

An t-imeallbhord	Foirgneamh tionsclaíochta	Báid iascaireachta sa lár ar dheis	Foraois sa chúlra ar chlé

T.F. U7 agus U9

Ardleibhéal - Páipéar Shamplach 1

Roinn B Ceist 3a

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• sonraí agus faisnéis thíreolaíoch, lena n-áirítear: • sonraí príomhúla agus tánaisteacha • sonraí cáilíochtúla agus cainníochtúla • aerghrianghraif agus íomhánna satailíte • cineálacha éagsúla íomhánna • cineálacha éagsúla léarscáileanna ar réimse scálaí • tacair shonraí gheospásúla • graif, cairteacha agus staidreamh	A7 sonraí agus faisnéis thíreolaíoch a anailísiú agus a shintéisiú ó réimse foinsí cuí

Anailísigh	staidéar nó scrúdú a dhéanamh ar rud go mion, rud a mhiondealú chun na bunghnéithe nó an bunstruchtúr a nochtadh; codanna agus coibhneasa a shainaithint, agus fianaise a léirmhíniú chun teacht ar chonclúidí

• formáidí cumarsáide, lena n-áirítear léarscáileanna, graif, cairteacha, sceitsí, léaráidí, staidreamh, tacair shonraí gheospásúla • ceisteanna eiticiúla lena n-áirítear feasacht chultúrtha	A9 tuiscint, torthaí, conclúidí agus moltaí maidir leis an tíreolaíocht a chur in iúl go héifeachtach agus go heiticiúil

Cuir in iúl	leaganacha amach cuí a úsáid chun brí a chomhroinnt, malartú a dhéanamh nó eolas a chur i láthair le pobal

Gníomhaíocht

https://tinyurl.com/44k83hjv

Oide

T.F. 1.14

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• tionchar ar thimpeallachtaí fisiciúla agus daonna lena n-áirítear: ◦ tírdhreacha reoite atá ag leá: oighearshruthanna, oighearchaidhpeanna agus talamh síorshioctha ◦ cúrsaíocht aigéanach ◦ arduithe ar leibhéal na farraige ◦ tarluithe adhaimsire ◦ cleachtais feirmeoireachta ◦ imirce de bharr na haeráide • samplaí Éireannacha agus idirnáisiúnta de gach tionchar infheidhme	1.14 iniúchadh a dhéanamh ar na héifeachtaí ón athrú aeráide ar thimpeallachtaí fisiciúla agus daonna

Iniúch	breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach a dhéanamh, chun fíricí a chinntiú agus teacht ar chonclúidí nua

T.F. 1.15

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• freagairtí lena n-áirítear: ◦ comhaontuithe idirnáisiúnta ◦ maolú lena n-áirítear gabháil carbóin agus laghdú ar astaíochtaí gas ceaptha teasa ◦ oiriúnú atá dírithe ar leochaileacht i leith an athraithe aeráide a laghdú, lena n-áirítear córais réamhrabhaidh, agus bonneagar atá seasmhach ó thaobh na haeráide • samplaí Éireannacha, idirnáisiúnta agus domhanda i gcás gach freagra infheidhme	1.15 scrúdú a dhéanamh ar na freagairtí ar an athrú aeráide domhanda

Scrúdaigh	breathnú go grinn ar argóintí, coincheapa, sonraí, faisnéis, agus/nó scéalta d'fhonn bunús, barúlacha, peirspictíochtaí, treochtaí agus/nó caidrimh a nochtadh

Cá háit a measúnaítear na Torthaí Foghlama sin sna scrúdpháipéir shamplacha?

Oide

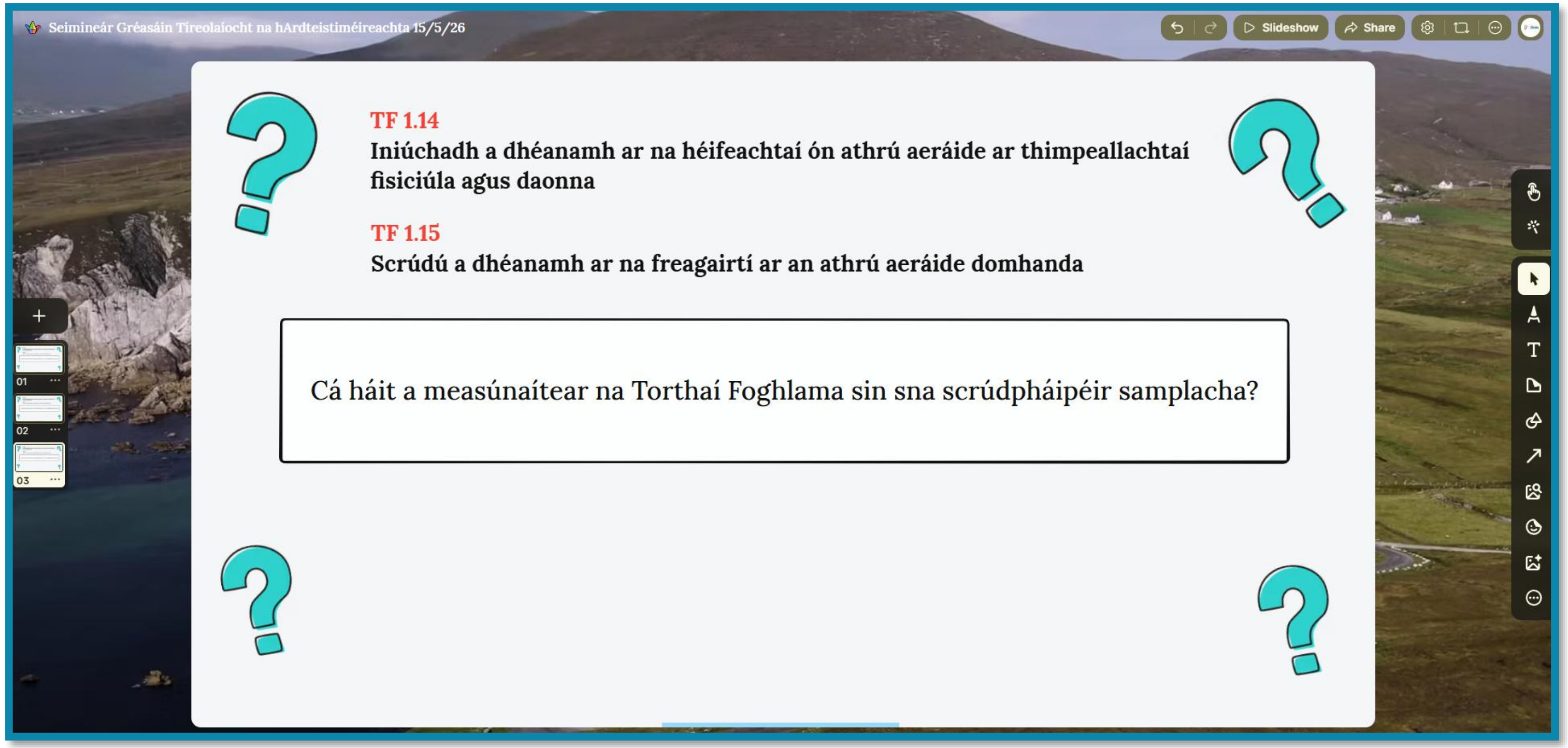

SCAN ME

https://tinyurl.com/5d29szk4

Páipéar Samplach 1, Ardleibhéal Roinn C, Ceist 7

Páipéar Samplach 2, Ardleibhéal, Roinn B Ceist 3

Oide

Ceist 7 **(60 marc)**

Scrúdaigh iarmhairtí an athraithe aeráide agus an chaoi a dtéann na hiarmhairtí sin i bhfeidhm ar an timpeallacht fhisiceach agus ar an timpeallacht dhaonna. Úsáid samplaí lasmuigh d'Éirinn amháin i do fhreagra.

Ba cheart duit scrúdú a dhéanamh i do fhreagra ar níos mó ná tionchar amháin de chuid an athraithe aeráide ar an suíomh / na suíomhanna a roghnaigh tú, agus ba cheart duit díriú ar na tionchair sin sa timpeallacht fhisiceach agus sa timpeallacht dhaonna. Is féidir léaráidí agus sceitsí ábhartha a úsáid freisin.

T.F. 1.14

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• tionchar ar thimpeallachtaí fisiciúla agus daonna lena n-áirítear: • tírdhreacha reoite atá ag leá: oighearshruthanna, oighearchaidhpeanna agus talamh síorshioctha • cúrsaíocht aigéanach • arduithe ar leibhéal na farraige • tarluithe adhaimsire • cleachtais feirmeoireachta • imirce de bharr na haeráide • samplaí Éireannacha agus idirnáisiúnta de gach tionchar infheidhme	1.14 iniúchadh a dhéanamh ar na héifeachtaí ón athrú aeráide ar thimpeallachtaí fisiciúla agus daonna

Iniúch	breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach a dhéanamh, chun fíricí a chinntiú agus teacht ar chonclúidí nua

Ceist 3 **Daoine agus an Aeráid** **(50 marc)**

(a) Léigh an t-alt thíos faoi thalamh síorshioctha agus freagair na ceisteanna a leanas.

Bíonn talamh síorshioctha in áiteanna nach n-ardaíonn an teocht os cionn 0°C ach go hannamh. Léiríodh i staidéir le déanaí gurb é an t-athrú aeráide is cúis le talamh síorshioctha a bheith ag leá ag ráta méadaitheach. De réir mar a leanfaidh teochtaí ar fud an domhain ar aghaidh ag ardú, scaoilfear na gigea-thonaí de gháis cheaptha teasa ón talamh síorshioctha atá ag leá. Beidh iarmhairtí tromchúiseacha aige sin ar na réigiúin ina bhfuil talamh síorshioctha, agus ar an bpláinéad i gcoitinne.

(i) Déan cur síos ar an mbrí atá leis an téarma *talamh síorshioctha*.

(ii) Ainmnigh áit **amháin** ina bhfuil talamh síorshioctha le fáil.

(iii) Ainmnigh **dhá** shampla de gháis cheaptha teasa.

(iv) Mínigh go hachor... cheaptha teasa a ...

(v) Ainmnigh tírdhre... thoradh ar an ath...

T.F. 1.14 & T.F. 1.15

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• freagairtí lena n-áirítear: • comhaontuithe idirnáisiúnta • maolú lena n-áirítear gabháil carbóin agus laghdú ar astaíochtaí gas ceaptha teasa • oiriúnú atá dírithe ar leochaileacht i leith an athraithe aeráide a laghdú, lena n-áirítear córais réamhrabhaidh, agus bonneagar atá seasmhach ó thaobh na haeráide • samplaí Éireannacha, idirnáisiúnta agus domhanda i gcás gach freagra infheidhme	1.15 scrúdú a dhéanamh ar na freagairtí ar an athrú aeráide domhanda

Scrúdaigh	breathnú go grinn ar argóintí, coincheapa, sonraí, faisnéis, agus/nó scéalta d'fhonn bunús, barúlacha, peirspictíochtaí, treochtaí agus/nó caidrimh a nochtadh

Páipéar Samplach 1, Gnáthleibhéal, Roinn B, Ceist 2 (b)(i)

T.F. 1.14

Oide

Páipéar Samplach 2, Gnáthleibhéal, Roinn B, Ceist 6 (c)

(b) (i) Liostaigh **dhá** shampla idirnáisiúnta (taobh amuigh d'Éirinn) de bhealaí a bhfuil daoine i ndiaidh freagairt don athrú aeráide. I gcás gach sampla, luaigh cé acu maolú nó oiriúnú atá i gceist.

	Sampla de fhreagairt don athrú aeráide	Suíomh idirnáisiúnta	Maolú nó Oiriúnú
1.			

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• tionchar ar thimpeallachtaí fisiciúla agus daonna lena n-áirítear: ◦ tírdhreacha reoite atá ag leá: oighearshruthanna, oighearchaidhpeanna agus talamh síorshioctha ◦ cúrsaíocht aigéanach ◦ arduithe ar leibhéal na farraige ◦ tarluithe adhaimsire ◦ cleachtais feirmeoireachta ◦ imirce de bharr na haeráide • samplaí Éireannacha agus idirnáisiúnta de gach tionchar infheidhme	1.14 iniúchadh a dhéanamh ar na héifeachtaí ón athrú aeráide ar thimpeallachtaí fisiciúla agus daonna

Iniúch breathnú, staidéar, nó mionscrúdú córasach a dhéanamh, chun fíricí a chinntiú agus teacht ar chonclúidí nua

T.F. 1.15

(c) Pléigh na tionchair a bhíonn ag an athrú aeráide ar dhaoine faoi cheann **amháin** de na ceannteidil seo a leanas:

- imirce de bharr na haeráide
- ardú ar leibhéal na farraige
- tarluithe adhaimsire.

Foghlaimíonn na scoláirí faoin méid seo a leanas	Ba cheart go mbeadh sé ar chumas na scoláirí
• freagairtí lena n-áirítear: ◦ comhaontuithe idirnáisiúnta ◦ maolú lena n-áirítear gabháil carbóin agus laghdú ar astaíochtaí gas ceaptha teasa ◦ oiriúnú atá dírithe ar leochaileacht i leith an athraithe aeráide a laghdú, lena n-áirítear córais réamhrabhaidh, agus bonneagar atá seasmhach ó thaobh na haeráide • samplaí Éireannacha, idirnáisiúnta agus domhanda i gcás gach freagra infheidhme	1.15 scrúdú a dhéanamh ar na freagairtí ar an athrú aeráide domhanda

Scrúdaigh breathnú go grinn ar argóintí, coincheapa, sonraí, faisnéis, agus/nó scéalta d'fhonn bunús, barúlacha, peirspictíochtaí, treochtaí agus/nó caidrimh a nochtadh

Cad é an Toradh Foghlama atá á mheasúnú sa cheist seo a leanas?

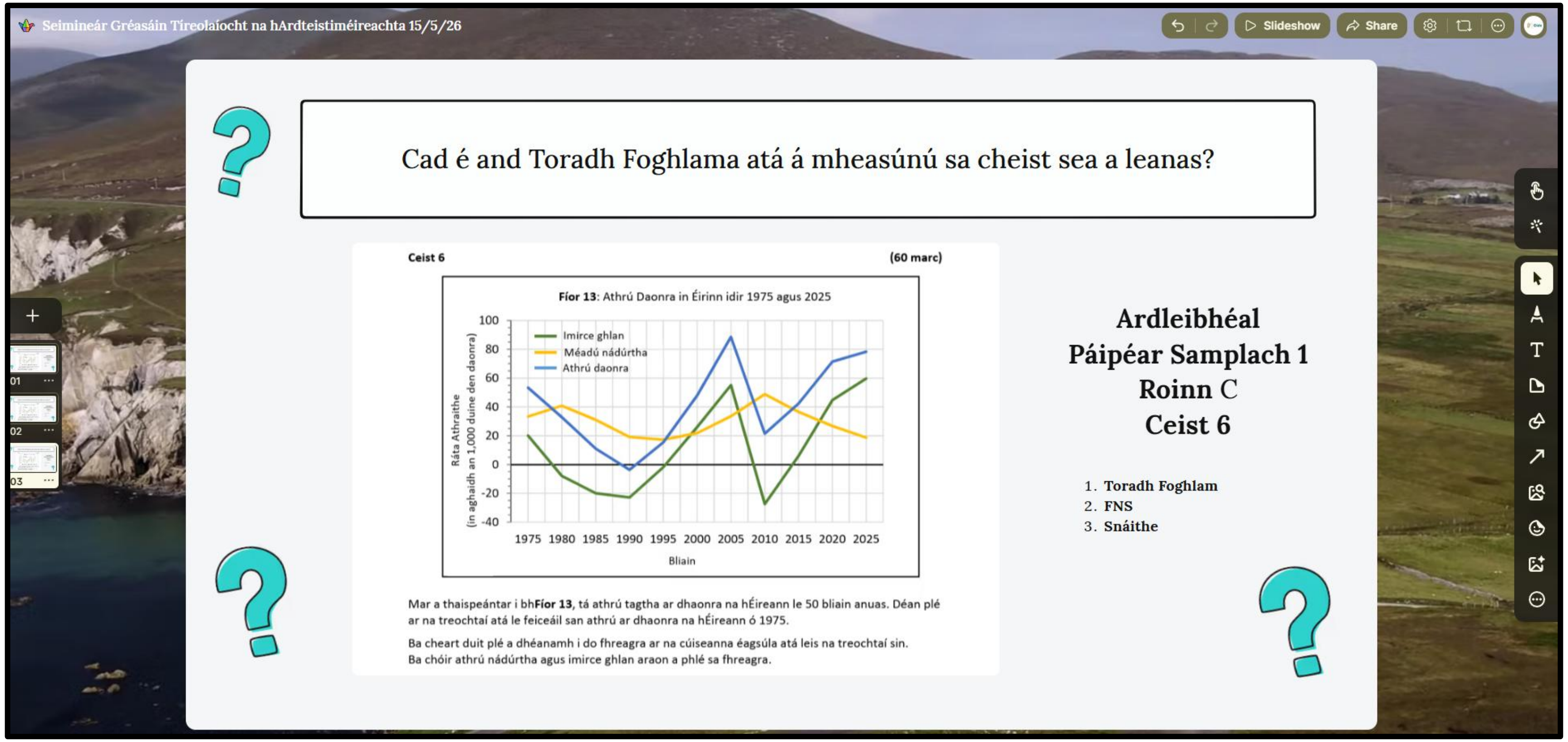

SCAN ME

https://tinyurl.com/2wv76p8j

Oide

TF 2.6 cur síos a dhéanamh ar thionchar tosca difriúla ar mhéid agus dáileadh an daonra in Éirinn agus i dtír amháin eile sa Domhan Theas

TF 2.7 scrúdú a dhéanamh ar shaintréithe struchtúr an daonra in Éirinn, lena n-áirítear a suíomh áitiúil, agus i dtír amháin sa Domhan Theas

TF 2.8 tionchar athrú an daonra a anailísiú in Éirinn, lena n-áirítear a suíomh áitiúil, agus i dtír amháin sa Domhan Theas

A9 tuiscint, torthaí, conclúidí agus moltaí maidir leis an tíreolaíocht a chur in iúl go héifeachtach agus go heiticiúil

Cad é an Toradh Foghlama atá á mheasúnú i gCeist 6?

Oide

Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí

Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

C & F

CC BY NC

Inniu . . .

- tuigimid an tábhacht mhór atá leis an sonraíocht
- phléamar struchtúr na scrúdpháipéar samplach ag Ardleibhéal agus Gnáthleibhéal
- rinneamar plé ar an slí a mheasúnaítear na torthaí foghlama thar na snáitheanna le húsáid na scrúdpháipéar samplach.

Ceangail linn

https://oide.ie/ga/

Tíreolaíocht: Nuacht, eolas agus áiseanna.

Oide

Gach áirithint do mhúinteoirí agus do scoileanna.

Cláraigh le liosta seachadta an ábhair.

Ceangail linn

eolas@oide.ie

@Oide_Geography

NCCA
An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta
National Council for Curriculum and Assessment

An Roinn Oideachais
Department of Education

Oide
Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí
Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers

Go raibh maith agaibh

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission